

Virüs ve toplumlar, kentler, komşular II

Sağ politikalar, koronavirüs salgını nedeniyle gönüllü olarak razı olduğumuz özgürlüklerdeki gerileme, alan kayıpları ve küçülmeyi, gözden kaçırmayacak. Peki biz 'virüs öncesi normal'den ne kadar uzaklaşacağız?

Akın Atauz

29/03/2020

[Bir önceki yazı](#), bir virüsün, salgın ve bulaşabilme/ öldürücü olabilme riski yüksek olan bir tehdit karşısında dünyadaki, ülkedeki, kentteki ve mahalledeki dengelerin hepsini birden dikkate alarak, küresel biyopolitik/ ekolojik ve toplumsal gelişmeleri değerlendirmek ve bunun üzerinde sakince düşünebilmek için bir bakış açısı geliştirme arayışına başlamıştık. Bu yazı, aynı düşünceyi, sivil ve demokratik özgürlükleri korumak ve genişletmek isteyen bireyler, ya da topluluklar/ toplum olarak, virüslü günler ve virüs sonrası için hazırlanmak üzere, biraz daha genişletmek ve derinleştirmek gereği üzerinde durmaya çalışacak.

Toplumun sağlığı bakımından, büyük bir hızla karar verilmesi ve uygulamaya geçmesi için gereğini yapacak ve kararları hiçbir biçimde tartışmaya açmayacak otoritelerin gelişmesi, devlet ya da sınıf baskısının ve emrediciliğinin mutlaklaşması ve normalleşmesine doğru bir anlayışın belirmesine neden olacaktır. Gerçi “virüsün yarattığı durum, geçici bir durumdur ve virüs tehdit olmaktan çıkınca, onun yarattığı bu kutuplaşmalar ve çelişkiler de ortadan kalkacaktır” diye düşünebiliriz. Ama gerçekten öyle olacak mıdır? 11 Eylül, nasıl bir kez bütün özgürlükler ve birliktelikler üzerinde kalıcı bir sınırlama yaratmak için kullanıldıysa ve bazı davranış-özgürlük alanlarındaki

daralmalar öylece kaldıysa (devletin “işkence yaparak bilgi toplaması” vb. gibi), bu tür bir siyasi düşünce, virüs sonrasında da kalıcı olabilir. Ya da belki bazı önlemler, en güçlü olanların en stratejik bulduğu “önlemler” kalıcılışıma başlar?

‘Virüs fırsatı’

Kentteki gündelik yaşamın, gecenin ve gündüzün, kültürel ve toplumsal etkinliklerin, protestoların ve direnişlerin, biraz daha sınırlandırılmasını ve iyice denetim altına alınmasını, hangi merkezi otorite istemez? Bütün devletler ve onun bürokrasisi, polisi ve orduları, sivil toplumun serbestliklerini ve özgürlük içinde oluşturduğu beraberlikleri, fikir tartışmalarını ve sokak gösterilerini, elbette “riskli”bulur. Virüs zaten bunları unutturmuşken, yeniden canlanmaması için fırsatlar değerlendirilemez mi? Zaten bıçak sırtında duran virüs öncesi “normali”, yani toplumsal, kentsel, bireysel yaşamın özgürlüklerini ve yoksulluğa- işsizliğe karşı durmak için gösterdiğimiz dayanışmayı ve direnişi, virüsten sonra da, acaba, yeniden normalleştirebilecek miyiz?”

Sivil kazanımlar, sivil hakların devletler tarafından kabul edilmesi ve “(kurallar/ kısıtlar çerçevesinde de olsa) uygulanması, zaten son derece güç ve ağır ilerleyen, bazıları yüzyıllar boyu mücadele vererek elde edilmiş kazanımlardır. Ayrıca özgünlük, incelik ve çeşitlilik sağlayan her şey, farklı özelliklerin ve renklerin ve inançların beraberliği, homojeniteden/ ortalamadan ayrılan ve özgün kimliklerde çeşitlenme ve çiçeklenme sağlayan, ayrımcılıkları yenmiş ve gıdermiş her kazanım da, çok nazik, çok kırılgan ve çabucak örselenebilir niteliktedir.

Sağ politikalar, her ulusun popülizmi ve milliyetçilikleri, yabancı-farklı düşmanlıkları ve inançlardan oluşan aldatıcı betonarme bloklar, elbette özgürlüklerdeki bu gerilemeyi, alan kayıplarını ve küçülmeyi, gözden kaçırarak değildir. Eğer bu kazanımların ortadan kalkması ve toplumun sorgusuz- sualsiz itaati, virüsün saldığı korkuyla da olsa, bir kez elde edilmişse, bundan geri dönüş olmaması, temel bir siyaset, siyasi bir strateji olabilir. Tartışmayı, bu noktadan sonra, belki şöyle bir alana yönlendirmek olasıdır: Zaten bıçak sırtında duran virüs öncesi “normali”, yani toplumsal, kentsel, bireysel yaşamın özgürlüklerini ve yoksulluğa- işsizliğe karşı durmak için gösterdiğimiz dayanışmayı ve direnişi, virüsten sonra da acaba yeniden normalleştirebilecek miyiz?

Ancak bunun sağlanması, dayanışma örgütlenmeleri ve örüntüleri, yeniden sivil ve yaratıcı bir akılla icat edilmeyi gerektirir. Sağlık Bakanı söyleyince balkonlardan sağlıkçıların alkışlanması, başka toplumlardan kopya çekilmiş de olsa, bir dayanışma

gösterisidir belki. Ama Bakan önerisini yerine getirmeyi, ana akım medyanın da bu alkışı alkışlamasını, sivil toplumun kendi özgüvenini ve yaratıcılığını kazanması ve bunun sınaması bakımından, bir dirilme belirtisi ve başarı olarak görmek, henüz oldukça zor olacaktır.

Virüs bütün dünya haklarını çok korkuttu ve kendi otoritesi altına aldı. Biz de gönüllü olarak buna razı olduk ve sonuç olarak, bilimsel bir bilginin gereğine göre, yapılması gerekeni yaptığımızı düşünüyoruz. Ama yapılması gerekeni yaparken, kayıplara da uğruyoruz. “Bunlar geçici kayıplar olmalı” diye düşünüyoruz. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, bu kriz anında yaşatmayı başaramadıklarımızın/ kayıplarımızın, çöken kentsel toplumsal yaşamın, yeniden kazanılması için, önceki normal ve olağan hale dönebilmek için, çaba göstermek gerekecektir. Bireyselleşmek- toplumsallıktan ve dayanışma göstermekten uzaklaşmaya alışmak vb., bu konuda, virüsün yarattığından başka riskler yaratıyor.

Sonunda bu ayrı gibi duran alanlarda ve bu alanlardaki çeşitli durum öbeklerinde/ her öbeğin öğelerine dair “pro” ve “con”ların, kentsel yaşamdaki sentezini nasıl biçimlendirebileceğimizi, bireysel ve toplumsal korkular ve risklerle birlikte yaşarken, kentin o kendine özgü kimliğine katkıda bulunan ve zaten çok kırılgan öğeleri de gözetmeye çalışan ayarlar/ dengeler için ne yapabileceğimizi dikkate almalıyız. Her seferinde “virüs öncesi normal”den çok uzaklaşmaksızın, ya da uzaklaşmayabildiğimiz kadarını elde etmek için, *önlemleri*, riskleri, tehditleri ve olanakları sürekli gözden geçirmek, tartışmak ve virüsten sonrası için daha iyi bir geleceği aramak da, iyi bir seçenek olabilir.

aatauz@yahoo.com

Akin Atauz